

NELA BÁRTOVÁ

„VIDÍM TĚ VE TMĚ, KDYŽ ZAVŘU OČI“

GALERIE VĚŽ/ FRÝDEK

(8. 9. – 29. 10.)

„Od jednoho svatého muže se oddělí jeho stín a vydá se prožít svá vlastní dobrodružství – souložit se stíny všech žen, na které narazí...“

Alejandro Jodorowsky - Tanec reality (Psychomagická autobiografie)

I. Předehra

Na úvod si dovoluji vyslovit v souvislosti se jménem galerie klíše: „Straší ti ve věži?“...Straší, a to je dobře...A opravdu: skleněná, světelná a zvuková intervence Nely Bártové ve svatojánské věži ve Frýdku, šepotání básní, které díky mírnému zásahu elektroniky zní jako hlas muže ze záhrobí. V poetice Nely Bártové ovšem žádná strašidla nefigurují. Nela je nejen umělkyní výtvarného experimentu (i když, co se experimentu týká, všechno už tu bylo...existují jen nepatrné mezírky, do kterých je možné, ne-li nutné se vmezeřit), je i excelentní básnířkou. O tom později. Ke strašení ve věži musím dodat: myslím si, že umělec se musí na chvíli dobrovolně „zbláznit“ a pak tvořit. To vědomé chvilkové „zbláznění se“ má vést k vyšinutí sebe sama, k vybočení z „normálu“ („*Normální vědomí je blbec*“ – Kamil Linhart.) A pak je tu Rimbaud... Nejdřív tedy rozrušení smyslů a pak už třeba racionální korektura. Nevím, jestli to tak má Nela, ale musel jsem to tady jako divák, posluchač a čtenář zmínit.

II. Nela

Nela Bártová (1998) je charizmatičtější bytost. Neostentativní osobnost. Má styl. „Vidím tě ve tmě, když zavřu oči“. Světlo a tma. Tma pro intimní zakoušení blízkosti toho druhého. Nebo tma jako temnota? Velmi tmavá šedá těsně před černou. Černá, která světlo pohlcuje – hluboká čern. Sametová. Černá, která světlo odráží – lesklá čern. Když zavřeme oči, je to tmavé přítomí obsahující ztemnělou tělovku. Zavírání očí, abychom si něco nebo někoho zpřítomnili. Taky oči zavíráme, abychom aspoň na chvíli prostě neviděli. Zavírání očí při usínání má jinou kvalitu, než zavírání očí ve dne pro zasnění se nebo pro rozpomínání se. Světelné diody v instalaci Nely jako malé naděje pro umenšení temnoty, která nás občas mívá ve svých spárech. Instalace „Vidím tě ve tmě, když zavřu oči“ osciluje mezi úzkostí a nadějí – svítáním. V každém případě je to uvnitř věže vytvoření prostoru, který okouzluje. Zvuk a dech. Dech, to je to slovo, které jsem hledal. A básně Nely Bártové jsou vydechnuté slovníkem její generace. Je to většinou krypto milostná poezie, řečeno slovníkem mé generace. Ale i otevřeně milostná. Občas je třeba polknout xanax nebo svatý rivotril... „Láká mě temno, protože nevrhá stín“. To je perla v temnotách. Kdyby Nela napsala jen tohle, stvrzovalo by to její výjimečné básnické nadání. Slova, sklo, světlo, všechno to působí naléhavě. Ale já jsem tu pociťoval lehkost – vydýchnutí krásy. Spoluautorem instalace v režii Nely Bártové je Tomáš Jirsa. Ten vytvořil audioinstalaci - Separate Isolated: „Fragmenty zvuku postupující temnotou, putují prostorem v odrazech, odloučené

od vnímání v prázdnu a přesto čekají na pozornost. Instalace Separate Isolated pracuje s kusy skla, pomocí kterých nechává propouštět zvukovou kompozici integrující a reagující na site specific výstavu „Vidím tě ve tmě, když zavřu oči“ ... (Tomáš Jirsa). Mám pocit, že umění, které Nela tvoří, je jen tak. Samo sebou. Nemyslím si, že by to znamenalo absenci vydávání se. Ona zkrátka žije. „Hlavním dílem básníka je jeho básnická existence“ (J. A. Rimbaud).

III. Oči a uši, a když jako zvíře, tak světla a slechy

Pavučina ze skleněných tyček se světelnými modrými diodami (vytvořil další spoluautor Jakub Janov) je mapa Frýdku. A o patro výš a o patro výš snopy a šípy skleněných subtilních tyček (chůze nahoru a dolů, jiná kvalita vnímání než v běžné galerii). A zvuk. Slovo. Slova. Básně.

Karel Malich tvrdil, že prostor mohou tvořit slova, proud řeči. Sedával v kavárnách nebo hospodách, na kolenou skicák formátu A5, do kterého kreslil a zaznamenával útržky zaslechnutých hovorů. Tak tedy jsme ve svatojánské věži. Světlo, zvuk, prostor, pohyb. Zvuk – Nelina poezie, Světlo je Světlo. To Světlo. Není to pouťová atrakce. Jsme v sakrálním prostoru. A pohyb je nezbytný pro zmapování prostoru. Našlapeme se tady víc, než v „normální“ galerii a to je dobře. Nela mi prozradila, že dává přednost atypickým prostorům. Nemá ráda White Cube. Prostor věže zvládla dokonale. Není tady „hluché“ místo. A není to projekt spektakulární. Architektura ze slov a vět, které mají obsah. Nelina poezie. Nela Bártová je básnířka bytostná a je bytostí obdařenou citem a sympatickou drzostí. Ta drzost je to, čím umělec dnes může aspoň trošku narušit spokojenou konformitu naší společnosti. Když někomu bylo naděleno, tak zkrátka musí...

IV. Happy End

Sklo, skleněný, skleněná, skleněné. A když oko, tak sklivec. A když ucho, tak bubínek, kladívko, kovadlinka a třmínek. A když svatojánská věž, tak Dagmara Čaplyginová a Tomáš Rozehnal. Díky, moji milí.

www.svatojanskavez.cz

Pavel Preisner